

Regionalna geografija Afrike

19.

Federalna Demokratska Republika Etiopija

Površina: 1 104 300 mil. km²

Broj stanovnika: 99,5 milijuna (2015.)

Glavni grad: Addis Abeba (3,2 mil. st.)

BDP (*per capita*): 1700 USD (2015.)

- Etiopija je smještena na krajnjem istočnom dijelu Afrike – **Rog Afrike**.
- Na SI graniči s Eritrejom i Džibutijem, na I i JI sa Somalijom, na J s Kenijom a na Z sa Sudanom i Južnim Sudanom.

Prirodno-geografska osnova

- **Etiopski ravnjak** – teško pristupačan, prosječne nadmorske visine 2000 m do 3000 m.
- Na sjevernom djelu nalazi se najviši vrh Etiopije **Rad Dashen** (4620 m). Jezgra je građena od starih kristalnih stijena koje su prekrivene mlađim i vulkanskim naslagama.
- **Somalijsko visočje** – od Etiopskog ravnjaka odvojeno tektonskim jarkom; pruža se od JZ prema SI. Ruši se strmo prema dolini Afara i prema tektonskom jarku, dok prema somalijskom ravnjaku ima postupni prijelaz.

Izvor: http://games.maps.com/ref_map.aspx?pid=12021

Klimavegetacijske zone

- Izdvajaju se prema nadmorskoj visini (slično kao u prostoru Kordiljera):

1. KOLA

- Niži dijelovi do oko 1700 m nadmorske visine; rubna područja i doline u unutrašnjosti. Klima je vruća i relativno suha. Nešto vlažniji južni dijelovi pokriveni su tropskom prašumom. Temperature rijetkom padaju ispod 20 °C pa su ti krajevi nezdravi za život.

2. VOINA DEGA („visoravan loze”)

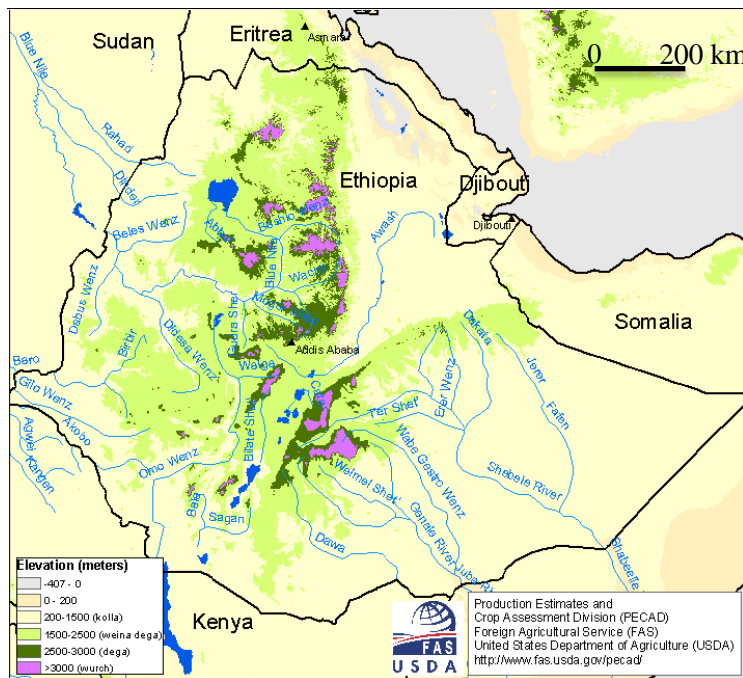
- Od 1700 m do 2400 m; umjereno klimatsko područje najpogodnije za život. Srednje mjesečne temperature oko 20 °C s 1200 mm oborina. Najnaseljeniji dio Etiopije. Travnata vegetacija i plodno tlo koje omogućuje dvije žetve godišnje. U ovoj zoni nalazi se i **Adis Abeba**, glavni grad Etiopije (Cwb tip klime po Köppenu).

3. DEGA

- Najviši dijelovi ravnjaka i visočja; temperature se kreću između 10 i 15 °C. U zimskim mjesecima čest je mraz, a najviši vrhovi prekriveni su snijegom. Žitarice uspijevaju do 3000 m, mjestimice čak i do 3900 m. Prevladavaju otvoreni travnati pejzaži.

Vode

- Iz jezera **Tana** istječe **Modri Nil**; **Atbara** – vodom najbogatija pritoka Nila.; na zapadu najvažnija je rijeka **Sobat**; na istoku prema Indijskom oceanu teku rijeke **Juba** i **Shabelle**.
- Endoreička područja: jezero **Gamari**, jezero **Chew Bahir**.
- Etiopski ravnjak nagnut je prema zapadu pa prema zapadu teku i glavne etiopske rijeke.
- Rijeke su bogate vodom i imaju velik pad korita, ravnjak raščlanjen dubokim i uskim dolinama strmih strana.

Riječna mreža Etiopije

Izvor: http://www.fas.usda.gov/pecad2/highlights/2002/10/ethiopia/baseline/Eth_Rivers.htm

Stanovništvo

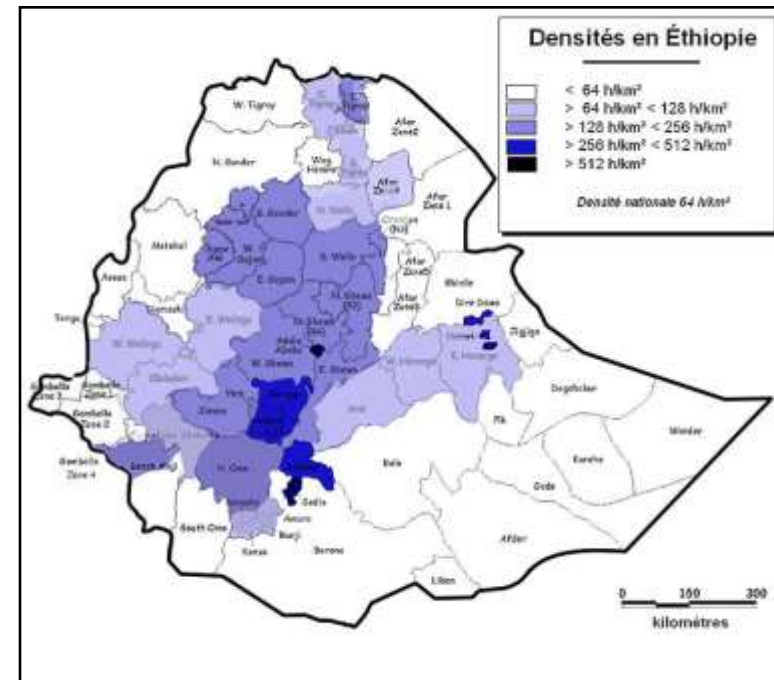
- Broj stanovnika 99,5 milijuna; 90 st./km².
- Prirodni prirast: 2,9 %; natalitet 3,7 %; mortalitet 0,8 %.
- Infantilni mortalitet: 53 djece na 1000 živorođenih.
- Broj zaraženih HIV/AIDS-om: 730 000

- Dobna struktura:
  - 0-14: 44 %
  - 15-64: 53 %
  - >65: 3 %

- Očekivano trajanje života: M 59 g.; Ž 63 g.
- Urbano stanovništvo: 19,5 %; među najslabije urbaniziranim zemljama na svijetu

Etnička struktura

- **Oromo** 34,5 %, **Amhara** 27 %, **Somali** 6 %, **Tigra** 6 %, **Sidamo** 4 %; ostatak doseljenici – Jemenci, Armeni, Grci i Indijci te priadnici ostalih etiopskih plemena.
- Vodeću ulogu u gospodarskom i političkom životu zemlje imaju pripadnici plemena **Amhara** koji žive u središnjem dijelu zemlje; **amharski** jezik ujedno je i službeni jezik Etiopije (semitski jezik), govori ga 32 % stanovnika.

Religijska struktura

- Etiopski pravoslavci (**kopti**) 43,5 %, muslimani 33,9 %, protestanti 18,5 %, ostatak otpada na tradicionalna vjerovanja.

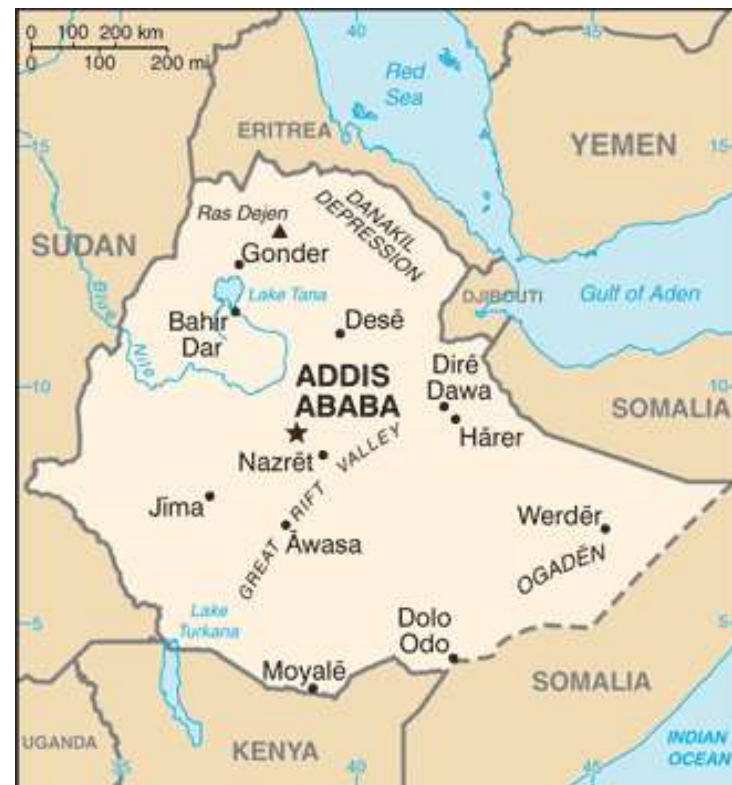
Raspored gustoće naseljenosti
u Etiopiji

Izvor:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ethiopia_population_density_map.jpg

Gradovi

- **Adis Abeba** (3,2 mil. st.), osnovao ga je 1889. car **Menelik II.** Dotadašnja carska rezidencija bio je grad **Entotto**. Nalazi se na dnu ugaslog vulkanskog kratera na 2000 m nadmorske visine. Na važnosti je dobio 1917. nakon izgradnje željezničke pruge do Džibutija.
- **Dire Dawa** drugi je po veličini grad u Etiopiji (>600 000 st.), također se razvio na željezničkoj pruzi za Džibuti.
- **Gondar** (358 000 st.) leži sjeverno od jezera Tana na 2200 m visine. Četvrti grad po veličini je **Dese** s 279 000 st.

Izvor: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>

Gospodarstvo

- Poljoprivreda je najznačajnija grana privrede; oko 41 % BDP-a
- Tlo je plodno u većem dijelu zemlje, ali su česte suše pa nisu rijetke pojave masovne gladi. Etiopija u sušnim godinama ovisi o stranoj pomoći.
- Sva zemlja je u vlasništvu države koja je daje u dugoročni najam seljacima.
- BDP: 159 mlrd. USD
- Godišnja stopa porasta BDP-a je za 2015. bila 8,7 %, a posljednjih 10-ak godina se kreće uglavnom između 8 i 10 %.
- BDP *per capita*: 1700 USD
- Struktura BDP-a:
  - I. 41 %
  - II. 16 %
  - III. 43 %
- Struktura radne snage:
  - I. 85 %
  - II. 5 %
  - III. 10 %
- Oko 40 % stanovništva živi ispod granice siromaštva

- Kava je najvažniji proizvod.
- Smatra se da potječe iz jugozapadne etiopske provincije **Kaffa** po kojoj je dobila i ime. Godišnje se proizvede oko 200 000 t čiste kave (*Coffea arabica*). Vrijednost izvoza doseže i do 350 mil. USD
- Postoje **4 načina** uzgoja kave:
  1. **Šumski** (samonikla kava) – oko 10 % ukupne proizvodnje.
  2. **Polušumski** – dio šume se iskrči i na tom prostoru se zasije kava; ovakav način čini oko 35 % ukupne proizvodnje.
  3. **Vrtni uzgoj** – u neposrednoj blizini kuća, oko 35 % proizvodnje
  4. **Plantažni** – sudjeluje s tek 20 % u ukupnoj proizvodnji.

Coffea arabica

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Coffee_production_in_Ethiopia

- Od ostalih poljoprivrednih kultura u nešto većoj mjeri uzgajaju se šećerna trska, razno voće i povrće te pamuk.
- Stočarstvo ima velik značaj; stoka se još uvijek rabi u ratarstvu. Etiopija ima 34,5 mil. grla goveda, 22,5 mil. ovaca i 17 mil. koza.
- U poljoprivredi je zaposleno 85 % stanovništva i ona ostvaruje oko 41 % BDP-a i 60 % izvoza.
- Industrija: uglavnom pogoni za preradu poljoprivrednih proizvoda i tekstilna industrija. Tijekom 1960-ih započeo je razvoj metalne industrije kako bi se proširila industrijska baza.

Rudarstvo

- Slabo razvijeno; postoje značajnija ležišta ruda, ali debele naslage lave otežavaju vađenje ruda. U manjoj mjeri se vadi Mn, Pb, Au, Zn, Cu. Etiopija nema naftnih nalazišta pa je naftu i njezine preradevine prisiljena uvoziti.

Trgovina i promet

- Izvoz: kava, stoka, zlato, koža; vrijednost 3,7 mlrd. USD (2015.). Kina, Njemačka, Saudijska Arabija, Nizozemska, SAD.
- Uvoz: hrana, nafta i naftni derivati, strojevi, motorna vozila; vrijednost oko 10 mlrd. USD (2015.); Kina, Saudijska Arabija, Indija, SAD.
- Zbog nepristupačnog terena cestovni i željeznički promet slabo su razvijeni pa je zračni promet od velike važnosti; međunarodne zračne luke su Adis Abeba i Dire Dawa.
- Najvažnija željeznička pruga spaja Adis Abebu s Džibutijem; cestovna mreža duga je oko 31 000 km, ali samo 12 % cesta ima tvrdu podlogu.
- Nakon odcjepljenja Eritreje, Etiopija nema pristup moru. Pomorski promet obavlja preko luka Mitsiwa i Ased u Eritreji.

Povijesno-geografski pregled

- Zahvaljujući planinskom reljefu i izoliranosti Etiopija je jedina praktički stalno nezavisna zemlja Afrike (osim kratkog razdoblja talijanske okupacije 1930-ih).
- Stanovništvo se doseljavalo iz susjednog prostora Arabije; u 6. st pr. Kr. osnovana je država Aksum na prostoru današnje Etiopije i Eritreje; raspadom te države Etiopija je bila odsječena od mora te je doživjela ekonomski i kulturni pad (osobito u 18. st.). U 19. st. počinje formiranje suvremene Etiopije.
- Za razvoj suvremene etiopske države od odlučujućeg značenja bile su prilike u susjednoj Eritreji.
- Talijanska kolonizacija započela je 1870. zauzimanjem grad Asaba na obali Crvenog mora; 1890. Talijani proglašavaju Eritreju svojom kolonijom.

- Godine 1891. čitava je Etiopija uključena u talijansku sferu utjecaja.
- Godine 1896. izbio je etiopsko-talijanski rat u kojemu su Talijani pretrpjeli poraz.
- U vrijeme fašističkog režima u Italiji se nastoji proširiti talijansko kolonijalno carstvo pa je 1935. Italija izvršila invaziju na Etiopiju; 1936. proglašava je talijanskom kolonijom i drži je do 1941. kada je oslobađaju Britanci.
- Godine 1952. odlukom UN-a Etiopiji je pripojena Eritreja kao autonomno područje; Godine 1962. ova federacija postala je jedinstvena država.
- Od 1930. do 1974. Etiopijom vlada car **Haile Selassie**.

Haile Selassie, etiopski car

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Haile_Selassie

- U vrijeme talijanske okupacije Haile Selassie boravio je u izbjeglištvu u Londonu.
- Godine 1941. vratio se u Etiopiju nakon što su Britanci, potpomognuti etiopskim snagama, izbacili Talijane iz države.
- Godine 1931. car je donio prvi etiopski ustav koji je revidiran 1960. i koji je dao ograničene ovlasti parlamentu. Bio je aktivan u vanjskoj politici; jedan je od suosnivača **Organizacije afričkog jedinstva**.
- Haile Selassie svrgnut je u rujnu 1974. u vojnom udaru. Vlast preuzima vojno vijeće. Uvodi se socijalistički model gospodarstva sa snažnom državnom kontrolom.

Mengistu Haile Meriam, na čelu Etiopije od 1976. do 1991.

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Mengistu_Haile_Mariam

- Između 1976. i 1991. na čelu države je **Mengistu Haile Mariam**.
- Godine 1984. Etiopija postaje komunistička država; 1987. mijenja ime u **Narodna Demokratska Republika Etiopija**; pomoć pruža SSSR i ostale komunističke zemlje.
- Nemiri, stalni politički prevrati, nekoliko izrazito sušnih godina te epidemija gladi i veliki broj izbjeglica oslabili su vojni režim.
- Mengistu je svrgnut 1991.
- Godine 1993. Eritreja proglašava nezavisnost; Etiopija priznaje Eritreju.
- Između 1998. i 2001. odvija se pogranični sukob Eritreje i Etiopije; angažman mirovnih snaga UN-a (sudjeluju i hrvatski časnici).
- Etiopija nije priznala odluke arbitražne komisije o pitanju granice s Eritrejom te i dalje zadržava vojsku u dijelovima spornih pograničnih područja koja su odlukom komisije za razgraničenje pripala Eritreji.

- Za vrijeme vladavine cara Hailea Selassieja Etiopija je započela aktivnu vanjsku politiku temeljenu na promicanju *panafrikanizma*.
- Haile Selassie jedan je od osnivača Organizacije Afričkoga jedinstva i zagovaratelj politike nesvrstanosti afričkih zemalja iako je Etiopija održavala iznimno čvrste diplomatske i gospodarske veze sa Sovjetskim Savezom.
- Moralni autoritet Selassieja pomogao je jačanju ugleda Etiopije te se ona često javljala kao posrednik u međudržavnim sporovima afričkih zemalja.
- Integracijska uloga Etiopije odgleda se i u činjenici da je sjedište Afričke Unije u Adis Abebi.